

Viro, eteläinen naapurimme ja sukulaiskansamme

Eteläinen naapurimaamme Viro kehittyi jättiaskelin. Sinne rientävät suomalaiset turistit ostoksille ja liikemiehet tekemään bisnestä. Vielä neljä vuotta sitten Viron kehitys näkyi kukkaistutusten lisääntymisenä, mutta nyt näyteikkunoita tulee liikkeisiin, rakennuksia korjataan ja amerikkalaiset televisiosarjat ja hampurilaisravintolat ovat löytäneet jalansijan maasta. Kokonaan mainoksin maalatut raitiovaunut hätkähdyttivät Viron katukuvassa jo vuosi sitten. Ja kehitys jatkuu.

Jaan Kross ja Viivi Luik tarjoavat kirjoissaan, joita viime vuosina olen lukenut, realistisen kuvan tämän vuosisadan Virosta ja virolaisten tuntemuksista, mutta oman Viron innostukseni sytyttivät muinaisajoista kertovat Aino Kallaksen tarut ja balladit, joita useana kesänä olen ahminut. Niinpä Saarenmaa ja Hiidenmaa koskemattomine luontoineen houkuttelevat minua enemmän kuin Tallinna.

Monena syksynä olen käynyt ryhmämatkalla Torissa, joka sijaitsee Etelä-Virossa. Keskustelua paikkakuntalaisten kanssa on haitannut yhteisen kielen puuttuminen. Vaikka mukana on ollut suomalainen tulkki, niin olisin halunnut itse kysyä vieressäni istuvalta nuorelta äidiltä jotain hänen vauvastaan, ja pitkään olenkin ajatellut, että viron kieltä olisi kiva oppia.

Me räägime eesti keelt

Viime syksynä Helsingin yliopiston kielikeskuksen viron kielen tunneille oli pitkä jonotuslista, mutta tänä keväänä Helsingin seudun kesäyliopiston viron kielen tunnille mahtui mukaan. Alunperin 15 oppilaalle tarkoitetulle kurssille otettiin yli 40 oppilasta, joten opettaja, Birute Klaas, joutui muuttamaan alkuperäistä opetussuunnitelmaansa.

Ensimmäisellä tunnilla jokainen kertoi nimensä, mitä opiskelee tai missä on töissä sekä miksi on kiinnostunut viron kielestä. Toiset halusivat ymmärtää virolaisia tuttaviaan entistä paremmin, toiset halusivat oppia kieltä matkustelua varten, toiset tarvitsivat viron kieltä työssään, joko asioidessaan puhelimesta tai käydessään yrityksensä virolaisissa toimipisteissä. Eräs oppilas sanoi haluavansa ymmärtää virolaisen anoppinsa puhetta. Joukosta löytyi myös puolitusinaa suomenkielen opiskelijaa, joille kurssi oli pakollinen, ja joilla se talvella oli jäänyt kesken. Opettaja oli yllättynyt siitä, että joukossa oli useita teknisillä aloilla työskenteleviä, kun aikaisemmin vain humanistit ovat olleet kiinnostuneita viron kielestä.

Itse kurssi tarjosi varsinaisen haasteen, sillä se sisälsi verbien ja nominien taivutusmuodot - virossa nomineilla on 14 taivutusmuotoa, melkein samat kuin suomessa - ja noin 2000 sanan sanavaraston. Kurssi luennoidaan normaalisti kahdessa ja nopeana versiona yhdessä lukukaudessa. Nyt kurssi mahdutettiin kolmeen viikkoon, ja luentoja oli neljä tuntia joka arki-ilta.

Opettaja sanoi jo kurssin alussa, että jos joku joutuu olemaan paljon poissa, hänelle voi heti sanoa näkemiin: Kurssi on niin tiivis, että kärryiltä putoaa helposti. Kurssin loppupuolella myönsin itselleni, että opettaja oli ihan oikeassa. Viitenä iltana jouduin olemaan poissa, ja kun

olin päivät töissä, en ehtinyt lukea väliin jääneitä kappaleita, puhumattakaan, että olisin omaksunut niiden sanaston tai kieliopin. Kun vielä jokainen viikonloppuni oli varattu, ehdin lukea kurssikirjan kunnolla lävitse vasta uusintakokeeseen mennessä.

Oppikirjan, Reet Kasikin Hakkame rääkima!, ensimmäiset kappaleet olivat helppoja, ja yksikön genetiivin ja monikon nominatiivin muodostamiset onnistuivat vaivatta. Mutta jo neljännessä kappaleessa törmättiin astevaihteluun, joka löytyy suomestakin: mäki - mäen, joki - joen, yö - öisin. Mistä tietää, miten sana taipuu, tai mistä tietää, mikä sen perusmuoto on? Sääntöjä kyllä löytyy, melkein joka tapaukselle omansa. Oivalsin, miten vaikeaa suomenkielen opiskelu on ulkomaalaiselle.

Yhdennentoista kappaleen yksikön partitiivi pudotti minut lopullisesti kärryiltä, erityisesti kun olin silloin kaksi peräkkäistä iltaa poissa. Aivosoluissani pyörähti aikamoinen prosessi, ennenkuin partitiivin muodostaminen vihdoinkin loksautti paikoilleen - vasta uusintakoetta edeltävänä iltana.

Mutta opiskelu oli kivaa. Jokaisella tunnilla lauloimme. Virolaiset rakastavat laulamista, joten viroa opiskelevat suomalaisetkin saivat laulaa. Vieläkin päässäni soi laulu pienestä tontusta, joka asui pienessä metsässä, ja leipoi hyvää leipää. Ja sammakosta, joka venytteli koipiaan kivellä auringonpaisteessa ja ajatteli olevansa yksin, kunnes näki nälkäisen kurjen tulevan.

Luimme oppikirjan kappaleet kuorossa, ja keskustelimme pareittain tai kolmen hengen ryhmissä viroksi: Kerroimme toisillemme perheestämme, asunnostamme ja päivärytmistämme, suunnittelimme aterioita ja mietimme eri vuodenaikojen erityispiirteitä. Kolmessa viikossa ehti tutustua moneen eri vierustoveriin.

Saarenmaa ja Hiidenmaa

Kun ensimmäisen kurssiviikon lopulla helatorstaina lähdin ryhmämatkalle Haapsaluun ja Hiidenmaalle, ymmärsin jo kolmen ensimmäisen kurssipäivän perusteella jonkin verran hotellin henkilökunnan puheesta, ja osasin esittää yksinkertaisia kysymyksiä "Kus on ... ?" Ostin Hiidenmaalta vironkielisen parisataasivuisen satukirjan, joka maksoi noin kymmenen kruunua, ja niitä satuja luen melkein ilman sanakirjaa.

Juhannuksena Saarenmaalla osasin jo kysyä viroksi, missä ja milloin vietetään juhannusjuhlia, osasin varata ravintolasta pöydän seuraavaksi päiväksi, ja sain selvää ruokalistasta. Suomeksi asioita oli turha kysyä, koska paikallinen väestö osaa englantiakin paremmin kuin suomea. Suomen televisio ei näy enää siellä asti.

Saarenmaa ja Hiidenmaa ovat toisille elämys, toisille taas pettymys. Jos matkailija etsii vain näyteikkunoita, ostosparatiiseja tai yökerhoja, hän voi suunnistaa muualle. Saarilta löytyy koskematonta luontoa ja matalaa katajaa silmäkantamattomiin. Saarilta löytyy vanhoja kirkkoja ja tuulimyllyjä, mahtavia, rapistuvia moisioita, korkeita majakoita, harvinaisia lintuja, nuoruuden lähteitä, terveellisiä savikylpylöitä, muinaishautoja ja pölyäviä hiekkateitä. Kansantanssi- ja -lauluesityksiä voi seurata jyrkävien linnojen muurien suojissa, ja koulujen päättyessä voi nähdä koululaisten kirjailevan juhlaaateissaan pitkinä letkoina pitkin katuja. Saarenmaalta löytyy Kaalin meteoriittijärvi, jonka synnystä Lennart Meri on kirjoittanut nelisataasivuisen kirjan Hopeanvalkea, ja Hiidenmaalta löytyy Aino Kallaksen

kesähuvi Kassari, jossa kirjailija vietti kesänsä vuosina 1924 - 1938. Jos matkailija on tällaisista asioista kiinnostunut, Saarenmaa ja Hiidenmaa ovat hänelle elämys.

Eija Kalliala